ਨੈਂ ਝਨਾਂ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

9.26

ਲਾਹੌਰ
ਪੰਜ ਦਰਿਆ
ਨਿਸਬਤ ਰੋਡ

28081.

ਕਾਪੀ ਰਾਈਟ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
੧੯੪੨

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ– ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਿੰਟਰ–ਸ: ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਆਸ਼ਾ ਆਰਟ ਪ੍ਰੈਸ
੨੬, ਮੈਕਲੌਡ ਰੋਡ, ਲਾਹੌਰ.

ਸੂਚੀ

ਮੁਖ-ਸ਼ਬਦ–ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ

ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ੧
ਢੋਲਾ ੨੫
ਝੁੰਮਰ ੧੪੫
ਤੀਵੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ੧੮੧
ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ੧੯੫
ਹਰ ਗੀਤ ੨੦੩

ਵੱਡੇ ਭਰਾ
ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ
ਨੂੰ

ਮੁਖ-ਸ਼ਬਦ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿੱਪੀ-ਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਚੋਰ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੇਮ ਚੰਦਰ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦਾ 'ਸਿਧ-ਹੈਮ-ਸ਼ਬਦਾਨੁਸ਼ਾਸਨ' ਵਿਆਕਰਣ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅੱਧਿਆਏ ਵਿਚ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਦੋਹੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਨ। ਦਖਣੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡ ਵਿਚ, ਪੁਰਾਤਨ ਤਾਮਿਲ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਖੋਜ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸੱਤਰ-ਇਕੱਹੱਤਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਨ ੧੮੭੧ ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਈ. ਗੋਵਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਦੱਖਣੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ' (The Folk-Songs of Southern India) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤੀ ਨਾਲ ਉੱਚ ਜਾਤਿ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਯ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਥਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਗੋਵਰ ਦੀ ਲੋਕਗੀਤ-ਯਾਤਰਾ ਨੇ ਅਚਨਚੇਤ ਹੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕਗੀਤ-ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖ ਦਿਤੀ। ਲੋਕ-ਗੀਤ ਦੇ ਜਨਮ, ਇਸ ਦੇ ਪਾਲਨ-ਪੋਸ਼ਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਬਤ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਖੋਜ ਵਲ ਗੋਵਰ ਨੇ ਉਤਨਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ ਜਿਤਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕੰਨੀਂ ਲੋਕ-ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣ ਵਲ ਤੇ ਚੰਨਵੇਂ ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਲ ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਛੰਦ-ਬੱਧ ਹੁੰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਹਨਤ ਤੇ ਧੁਨ ਦੇ ਅਮਾਨਤਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਲ ਜਿਹੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਨੁਵਾਦ, ਜੋ ਛੰਦ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ

TO READ THE ENTIRE BOOK PLEASE CONTACT US:

whatsapp: +92-3160770117

email: worldcentreforpunjabi@gmail.com

World Centre for Punjabi, Lahore, Pakistan.